

Wilders verpestte alle andere politieke strategieën

Het ging wéér over Geert. Hadden de andere partijen dan zelf niets bedacht om de aandacht te trekken? De strategieën achter de Algemene Beschouwingen. En wat ervan terecht kwam.

DOOR HUIB MODDERKOLK en PIETER VAN OS

DEN HAAG. Bij de PvdA hebben ze een regel, die ze altijd in het Engels uitspreken. „Never talk strategy”. Maar toen PVV-leider Geert Wilders hun politiek leider eenmaal ‘De Grote Gedoger’ had genoemd, wilden de leden van de PvdA-fractie in de wandelgangen best zondig tegen die regel. De Algemene Beschouwingen, zo zeiden ze, hadden over „moreel leiderschap” moeten gaan. In een stevig debat over bezuinigingen en euro-crisis, zou Rutte tot schutteren moeten worden gebracht.

De twee dagen debat gingen vooral over de vraag of parlementariërs en premier zich dienen te onthouden van straattaal. En dus ging het in zekere zin toch ook over leiderschap. Maar zoals vaker in de politiek, niet op de manier die was voorzien.

Iedere fractie heeft leden die graag strategisch denken. Uit gesprekken met hen blijkt dat ook zij zich lieten overvallen door de ontwikkeling van het debat. Maar waar hadden zij op ingezet? En is daar toch nog iets van terecht gekomen?

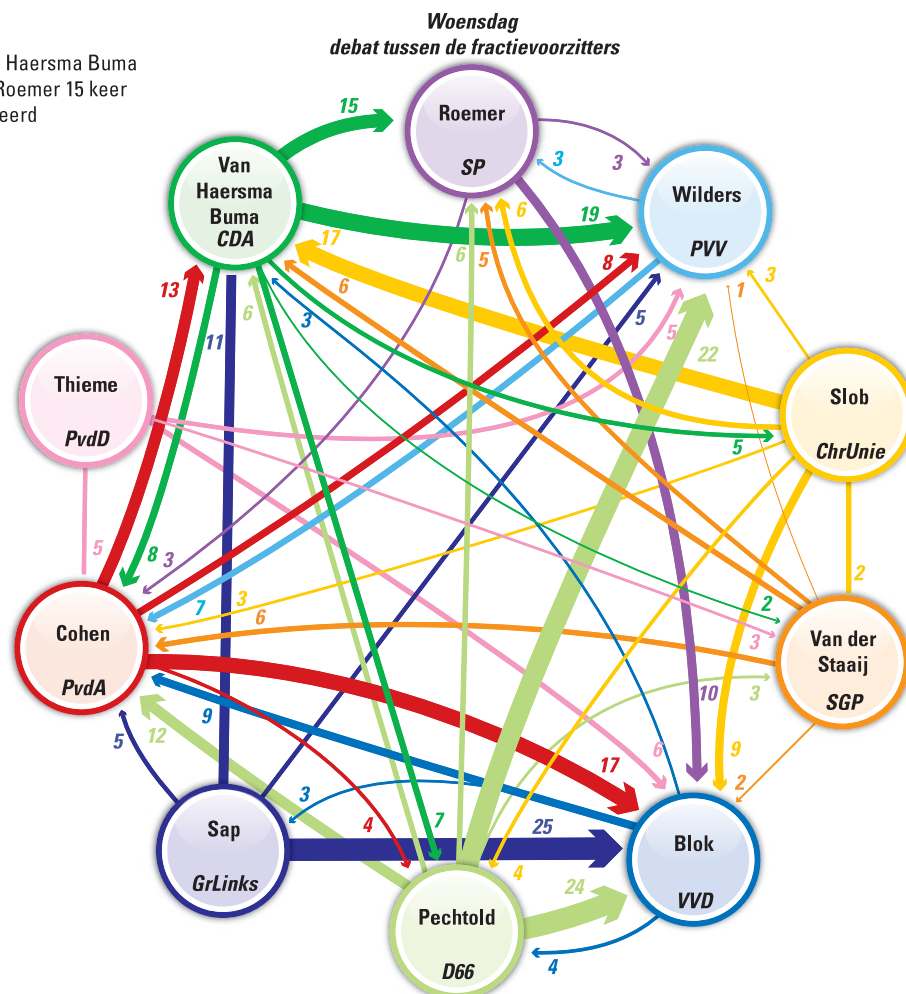
Vooraf voor het CDA zijn de antwoorden van belang. Eenderde van de leden stemde tegen de politieke samenwerking met de PVV en in de peilingen scoort het CDA het ene na het andere diepterecord. „Wij wilden laten zien we niet louter boekhouders zijn”, zegt Kamerlid Eddy van Hijum: „Dat we niet alleen tekenen voor gedegen staatsfinanciën, maar ook oog hebben voor het menselijke aspect van de bezuinigingen.” Dat is vrij goed gelukt, vindt hij. „Maar we maken ons geen illusie: het enige dat overblijft is de discussie over wellevendheid en fatsoen.”

Juist daarom, zegt Van Hijum, was de fractie „niet alleen blij, maar ook trots” dat fractievoorzitter Van Haersma Buma zich „weerbaarder” had opgesteld dan vorig jaar, bij het debat over de regeringsverklaring. En nee, hij vindt het niet pijnlijk dat dit debat ook liet zien dat de voor-spelling van Ab Klink uitkwam. De oud-minister die de formatiebespre-

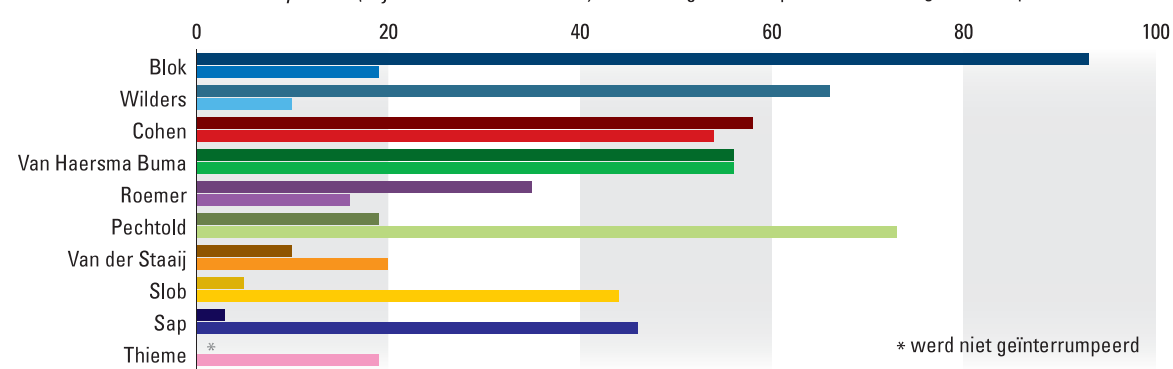
Oppositieleider Job Cohen werd vaker onderbroken dan hij zelf onderbrak

Aantal interrupties tijdens Algemene Politieke Beschouwingen

Voorbeeld: Sybrand van Haersma Buma heeft Emile Roemer 15 keer geïnterrumpeerd

Totaal aantal keren dat de spreker (bijvoorbeeld Stef Blok) ...

kingen met de PVV afbrak, voorzag dat Wilders „vol op het orgel” zou blijven gaan, tot gene van de CDA’ers. Mirjam Sterk, de nummer twee van de fractie: „Sybrand heeft duidelijk gemaakt wat het verschil is tussen ons en de PVV. Wilders schond

wet noch gedoogakkoord, maar wél onze notie van fatsoen.”

Hierin verschilde het CDA nadrukkelijk van de andere regeringspartij, de VVD, vond Sterk. „Die hoorden we niet over de toon van het debat.” Stef Blok, fractievoorzitter van

de VVD, bleef inderdaad vaak zitten. Hij stelde Wilders zelfs niet één vraag. Net als vorig jaar. Het is een bewuste strategie, beamen VVD’ers, die al onder fractievoorzitter Rutte is ingezet. Die zei destijds: „Met Wilders interrumpereen valt voor ons niets te

Cohen en Pechtold belangrijkste critici van premier

Donderdag debat met premier Rutte

NRC 230911 / RL / Bron: PoliticalMashup o.l.v. Maarten Marx, UvA

PvdA aangepakt alsof de partij in het kabinet zit

Tijdens de Algemene Beschouwingen zijn de rollen doorgaans duidelijk verdeeld. De oppositie interrumpeert, de regering pareert. Dit jaar lag dat anders, zo blijkt uit de ‘attackogrammen’, samengesteld door onderzoekers van de Universiteit van Amsterdam. Job Cohen (PvdA) werd tijdens het fractieleidersdebat vaker onderbroken dan hij kon onderbreken. Hetzelfde geldt voor Emile Roemer (SP). Sybrand Van Haersma Buma (CDA) gedroeg zich dan weer als

winnen.” Dat is niet veranderd, zegt VVD-Kamerlid Ton Elias. Hij spreekt van „wijze zelfbeperking”. Andere partijen kunnen er volgens hem een voorbeeld aan nemen.

Dat lijken ze te doen. Zo stelde Wilders niet één vraag aan D66-lei-

een oppositieleider, met evenveel eigen interrupties als antwoorden. Dat druist in tegen de geest van de Algemene Beschouwingen, waarin vooral het kabinetsbeleid ter discussie moet staan. Het strookt wel met het beeld van een diffuse oppositie en een PvdA die soms aangepakt werd alsof ze zelf in het kabinet zat. Tijdens de tweede sessie waren er minder verrassingen. De belangrijkste critici van de premier waren Cohen en Alexander Pechtold (D66).

der Pechtold. „Ja, dat is strategie”, zegt PVV’er Hero Brinkman. De gedachte erachter? „Dat vertel ik natuurlijk niet.” Maar het lijkt dezelfde te zijn als die van Blok: geen risico’s lopen. Cohen is een aanzienlijk geschikter slachtoffer, geeft ook Brink-

man toe. „Je moet hem boos maken, dan blijft er niets over van het aura van staatsman. Want een boze Cohen, dat ziet er niet uit.”

Hoe iets eruit ziet, dat is belangrijk voor politici die het parlement vooral zien als een theaterpodium. Ook PVV’er Van Vliet is er zo een. Hij geniet van de beschouwingen. „Als ik Blok een sneer hoor maken over de accijns die D66 wil op ‘gehaktballen’, dan maak ik direct een aantekening. Want dat wil ik graag zelf gebruiken in debat met een D66’er: dan maak ik gehakt van zijn plannen, ha!”

Op het podium probeerde ook GroenLinks een act. Rekwisiet: een stekker en een stekkerdoos. De partij wilde laten zien dat het een serieuze partner is voor samenwerking met het kabinet. Dat is niet gelukt, in de herinnering blijft slechts het geklungel met een stekkerdoos. Kamerlid El Fassed zegt diplomatiek: „Je zoekt naar dingen om de macht van Wilders uit te beelden. Soms lukt dat.”

Pechtold slaagde beter als acteur. Van zijn spreektijd maakte hij een wervelende conference. Straten wijzen erop dat hij en Wilders beiden performers zijn, alleen verhaal en publiek zijn anders. Beiden gebruiken nieuwe, pakkende beelden voor een vaste set ideeën. Zo was Sinterklaas bij Pechtold „de enige verdwaalde vreemdeling die nog welkom is”. Ofwel: het immigratiebeleid is overdreven streng. Verder bezuinigt het „kabinet voor hard rijdend, café rokend Nederland” alleen op de waarheid. Ofwel: geen echte hervormingen en van de bezuinigingen komt niets terecht.

Cohen is niet van het theater. Zijn partij wilde het politieke debat aangrijpen om het morele leiderschap van Rutte ter discussie stellen. In plaats daarvan werd Cohen hoofdrolspeler in de discussie over parlementaire wellevendheid. Hij kreeg vervolgens complimenten van de premier en van collega-fractievoorzitters. Maar met ontzag voor een geducht opponent had dat niets te maken, wel met medelijden. Tijdens een korte schorsing zei Arie Slob, van de ChristenUnie: „Cohen is op een verschrikkelijke manier in de hoek gezet. Dat verdient de man niet.” Slob had een vieze smaak aan de beschouwingen overgehouden.

PVV’er Van Vliet niet, die had genoten. „Ik vond het een fris gebeuren. Levendig. Zo’n gedoogakkoord zorgt oprecht voor verlevendiging van de democratie, daar mogen we best een beetje trots op zijn.”